Ч. 129 (11.470). Львів, середа 12. червня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Оптимізм і песимізм.

Львів, 11. червня 1929.

В польському житті суперничають зі собою два чуттєві напрямки: оптимізм і песимізм. Проурядові чинники є просякнуті оптимізмом. Маючи владу в руках і — розуміється — бажаючи її втримати за всяку ціну, всі життєві звища надихують вони оптимізмом. Ще ніколи не впало у реставрованій Польщі стільки слів про радісну творчість, про радість життя, що саме тепер. Внутрішні труднощі є — на їх думку — невеличкі, нормальні, господарська кріза є тільки відгомоном загально-европейської крізи. На міжнародньому терені Польщу супроваджують самі успіхи. Зате право-ліва опозиція розмальовує все в чорних красках — як під внутрішнім, так і зовнішнім оглядом.

Як-же на ділі представляється справа після важливих подій на міжнародньому терені?

Можна сміло й обективно твердити, що вірність малюнку на боці опозиції. Протягом трьох останніх літ „санаційний“ уряд не розвязав ні одної з важніших проблем сучасної Польщі. Початкова поправа господарського положення сьогодні належить вже до минувшини. Навіть більше! Вона не менше важка, як була перед травневим переворотом. В торговлі і хліборобстві не лише застій, але просто невиносне становище. Промисл іще сяк-так клигає коштом хліборобства. Торговельний біланс пасивний з дальшою тенденцією до спадку. Аграрна реформа фактично заткана. Замісць неї процвітає дика парцеляція при нечуваному підвищенні цін на землю. Господарсько-інвестиційний кредит припинений. В ділянці внутрішньої політики поза дрібними адміністраційними зарядженнями на всьому фронті кипить боротьба з „партійництвом“, не приносячи борцям найменшої користи. Успіхи уряду і проурядових фракцій осягнули в цій ділянці кульмінаційну точку. Прибиті партії починають підносити голову і виявляти дещо збільшену активність. Боротьба між урядом і соймом, що сконсумувала таку масу людської енергії, ведеться далі, чого доказом останній лист марш. Пілсудського, але не викликує бажаного успіху в прибитому громадянстві. Одна з найважніших проблем сучасної Польщі — національна проблема — не рушила з місця, а навпаки загострилася регіонально-розкладовими помислами, що є тільки племінно-вирівнюючим, для непольських народів вбивчим пляном Ст. Грабського, повтореним іншими словами. Не можна також говорити, щоби за останні три роки піднісся рівень публичної моралі. Навпаки, в публичному житті, в поборюванні противників приноровлено в останніх роках деякі такі прийоми, які були невідомі навіть до часів хієнської всемогучости.

Важко підводити додатні підсумки і в ділянці закордонної політики, яка проявлялася в створенні широкого фронту проти Німеччини й Рад. Союзу, ангажуючи проти цих двох кліщевих потуг всі сили політичного й господарського характеру, а в дальшій перспективі мілітарного. Треба признати, що в ділянці закордонної політики польські чинники осягнули були деякі успіхи. Значіння Польщі на міжнародньому форумі було значно зросло. Але в останнім часі раптом погіршилося. Розвязання репарацийної проблеми в користь Німеччини змінило становище останньої. Побіда лейбуристів в Англії основно змінила европейську констеляцію, розторощуючи наставлення польської політики в напрямі Німеччини і Рад. Союзу. Уряд Мекдоналда негує континентальні союзи між поодинокими державами, а на першій плян висуває женевський протокол, а у звязку з ним евакуацію Надренії без бажаного польського еквіваленту. Польща лякається теж, що справа нац. меншостей прийме інший оборот, як за Чемберлена. З того приводу писав перед кількома днями „Манчестер Гардіян“:

„30 міліонів меншостей мають всяку причину радіти побідою британської лівиці, бо це правдоподібно визволює їх з продовжування непевадливостей та упокорень, які досі терплять. Випрацьований Чемберленом та його двома товаришами з Ліги Націй рапорт є майже безвартісний. Колиб був принятий, то меншости не завважилиб нічого з тієї опіки, яку їм приобіцяно на основі трактатів. Новий британський уряд не може мати нічого спільного з тим рапортом. Одним із перших його завдань є здержати офензиву малої антанти і Греції проти меншостей“.

В світлі цих тверджень всі інформації з Мадриду, корисні для польського становища в меншостевій квестії, треба брати з великими застереженнями. Нахил Англії в німецький бік, нахил лейбуриста Мекдоналда до соц. дем. Мюллера (оба члени II-го Інтернаціоналу) є зовсім зрозумілий. Цей союз двох демократій спричинює зміну фронту також у Франції, в якій замісць голосу Поанкаре починає виразніше відзиватися голос Еріо в напрямі співпраці з Німеччиною. „Треба глибокої співпраці між Німеччиною і Францією!“ — каже він і починає думати про... Зединені Держави Европи, щоби відтягнути Англію від ближчого порозуміння з Америкою. Таким чином зарисовується співпраця трьох демократій (англійської, французької і німецької). При тому треба мати на увазі, що кокетерія Польщі з Італією й Мадярщиною остудила в Парижі гарячі симпатії до Польщі, поминаючи вже ту обставину, що союз з Італією й Мадярщиною не може нічого реального дати Польщі — хіба ворожо настроїти до неї Чехословаччину.

Із представленого ясно, що становище Польщі — внутрішнє і зовнішнє — не є надзвичайно корисне. Причини до оптимізму дуже бліді. Зате згущуються чорні краски песимізму. В таких умовах самоізоляція уряду від організованих громадських чинників, негація широкої політичної бази, себто негація зненавиджених партій не причиняються до зміцнення. Час уже не працює в його користь. Гордійський вузол польських відносин і взаємин мусить шукати розвязки згідно з новою міжнародньою ситуацією, яка не може остати без впливу на внутрішню. На нашу думку можливі тут два виходи, розуміється — після розвязання сойму в-осени: октроювання нової конституції по лінії бебістично-полковницьких плянів і приспішений хід до фашизму — або переведення виборів на основі дотеперішньої виборчої ординації і у висліді передача влади пепесівцям. Tertium non datur.

Шкільництво в Злучених Державах.

Розмова з д-ром А. Кібзеєм зі Злучених Держав.

Свого часу подали ми в новинках коротеньку інформацію про те, що до краю приїхав зі Злучених Держав Північної Америки д-р А. Кібзей. Він виїхав до Америки ще дитиною і покінчив там усі школи від початкової (званої там публичною) до університету (медицини). Д-р Кібзей приїхав до краю, щоби відвідати свою старенькy матір у Заліщиччині та познайомитися зі станом і розвитком тутешньої медицини. Недавно мав він виклад у Львівському Українському Лікарському Т-ві про стан медичної науки в Америці. Користаючи з його побуту у Львові та маючи на увазі заінтересовання нашої громади школою, звернулися ми до нього за деякими інформаціями про американське шкільництво. Д-р Кібзей такі інформації дав нам дуже радо.

На наше питання: Як поставлена початкова школа в Америці — дістали ми від Шановного Гостя таку відповідь:

I. Початкова (публична) школа в Зединених Державах Північної Америки.

В Америці звуть початкову школу публичною. Наука в ній тріває 8 літ. Діти починають ходити до школи в 6 або 7 року життя. Перед початковою школою можна дітей виховувати в установах дошкільного виховання т. зв. „кіндергарден“-ах. Плян науки побудований так, що діти від елементарних початків навчання доходять постепенно до щораз ширших відомостей. Школа має вісім кляс. Всі предмети вчать у ній по англійськи. У старших клясах особливу увагу звертають на історію Америки, а далі подають коротко всесвітню історію. Найбільше уваги звертають на географію. Дуже богато уваги присвячують у школі спортові. Практичних предметів є там доволі, але переважає тенденція дати дитині загальні підставни для теоретичної освіти. З тієї початкової школи виносить кожний учень наприклад початки альгебри і геометрії. Релігії в державних школах не вчать, бо релігійне виховання залежить виключно до родичів. Кожний обовязаний відвідувати школу до 16 літ, хіба, що її скінчить скорше. По 16-ти літах нікого не примушують ходити до школи, навіть тоді, коли її не скінчить. В кожному стейті (яких є 48) бувають деякі відмінні постанови щодо школи, шкільного віку дітвори і т. д. Ця 8-клясова школа є обовязковою для всіх і має велике практичне значіння в житті. Без покінченої публичної школи ніхто не може мати вступу до ніякого уряду ні установи, а також до ніякої ні середньої ні вищої школи. Покінчення дитиною початкової школи є тому в родині американця великим святом і радістю, бо перед дитиною відкривається широкий світ.

При тім слід зазначити, що своєю програмою у вищих клясах ця школа дає освіту, рівну освіті чотирьох кляс европейської середньої школи (реальної). В останніх клясах може дитина вчитися одної з чужих мов, а саме: німецької або французької, або й обох, а також латинської мови. Але це добровільно.

II. Недержавні школи.

В Америці є богато приватних шкіл, особливо католицьких і протестантських. Ті школи мають таку саму програму як державні з тим додатком, що вчать у них релігії. Істнують вони звичайно при церквах і утримуються приватними фондами. Держава контролює тільки програму їхнього навчання при допомозі окремих інспекторів. Коли дитина ходить до католицької або протестантської школи, тоді не обовязана ходити до публичної, державної школи. Свідоцтва з тих шкіл дають такі самі права як державні, бо іспити в них відбуваються перед урядовими інспекторами.

Найбільше таких шкіл мають ірляндці та французи. Але мають їх і поляки. Ці школи мають ту велику вагу, що держать дітвору при своїй нації, вчать її рідної мови та історії, а вчать у тих школах свої учителі.

В українців під тим оглядом кепсько. В них переважно справа поставлена так, що дитина ходить до публичної школи, а відтак по йуполудні або вечером ходить ще, звичайно, до т. зв. парохіяльної школи, де вчать її релігії, читати і писати по українськи. Своїх окремих шкіл (8-ми клясових), що малиб таку саму програму і давалиб такі права як державні школи, українці не мають. Під тим оглядом українці стоять позаді інших. Останніми часами українські комуністи організують свої вечірні школи для дітей робітників на зразок парохіяльних шкіл, щоби

защіплювати у дітворі комунізм і антирелігійність.

На наш запит про устрій середніх шкіл дістали ми таку відповідь:

III. Середні школи (каледжі).

По укінченні початкової восьмиклясової школи не всі можуть образуватися далі. І тому богато хлопців шукає звичайно праці в ріжних підприємствах та фабриках у характері робітників. Дівчата кінчать звичайно ще однорічні курси, на яких вчать шиття на машині та стенографії, щоби віддатися потім канцелярійній праці. Богато дівчат шукає праці і без таких курсів.

Та молодь, яку батьки хочуть далі образувати і яка сама того хоче, вступає до типу середньої школи, до т. зв. „каледжів". Каледжі (колеґії) дають загальне образовання. Вчать у них передовсім всесвітньої історії, ґеографії, математики (альґебра), геометрії (тригонометрія), історії англійської та світової літератури і болай двох европейських мов. Не всі каледжі мають одну програму. Бо дещо інша програма в тих, що підготовляють до спеціяльних вищих наук, як медицина, право, торговля і т. п., а дещо інша в тих, що підготовляють до вищих технічних студій. Наприклад у каледжах, що підготовляють до медичних студій, учать латинської мови та французької або німецької (звичайно крім латини беруть французьку мову). Наука в такому каледжі може трівати 2 роки, або чотири. Коли трівае два роки, тоді медичні студії трівають 6 літ, колиж чотири роки, тоді медичні студії трівають теж 4 роки. Діється це тому, що коли хто по двох літах каледжу вступає на медицину, то все одно два перших роки мусить віддаватись там науці загально-освітних предметів. Буває так, що молодь обмежується тільки до покінчення каледжу і далі не студіює. Тоді важним для неї є покінчення повних чотири літ каледжу. Є також такі спеціяльні, технічні школи (не високі!), до яких можна вступити тільки по покінченні двох літ каледжу.

Тільки кандидати на учителів публичних (початкових) шкіл мають ту вигоду, що можуть заразже по скінченні публичної восьмиклясової школи вступати до т. зв. „тічерс каледжс" (учительські семинарії), в яких наука трівае 4 роки і по скінченні яких вони можуть діставати посади вчителів у публичних школах. Учителі середніх шкіл (каледжів) мусять кінчити загально-освітні каледжі, а потім йти на фахові педагогічні студії (фільософія), тобто мусять мати університетську освіту.

Такі каледжі є державні, але бувають і приватні або фундаційні (Карнеґі, Рокфелера і т. п.).

Тут слід зазначити, що є ще військові школи середнього типу, до яких можна йти по двох літах каледжу. Але є і військова висока школа, до якої можна вступати по скінченні середньої військової школи. Військових шкіл мало. Славною такою школою є „Милитарі каледж" у Вест Пойнт.

IV. Високі школи

Високі школи є державні, але є й фундаційні, та тих дуже мало. Кожний стейт має одну або й більше високих шкіл. Наприклад у стейті Мічіґан є державний університет т. зв. „Університі аф Мічіґан" у місті Анарбор. Цей університет має виділи: медичний, правничий, інжинірський (хемічний, електричний і гірничий віддіпи), фільософічно-агрономічний та архітектурний.

Подібний університет є у Дітройт, але чисто католицький. Утримують його езуїти. Має всі згадані факультети крім медичного і теольогію. Це університет приватний, але його дипльоми мають силу дипльомів з державних університетів.

В Дітройті само місто удержує т. зв. „Каледж аф Сорджері енд Медисін" (колеґія хірурґії та медицини), що рівняється університетському факультетові.

Найславнішими университетами в Америці є: Єйл, Гаврд, Колюмбія Унівеситі, Нордвестерн, Пенсильванія Унів. та університет у Філядельфії.

Американські університети признають студії на европейських університетах, а між Анґлією та Америкою є систематично ведена виміна професорів і студентів. Перед війною була така виміна і з Німеччиною. По війні якийсь час її не було, а тепер вона знов відновляється. Ніякий студент високої американської школи не рахує на якусь державну посаду. Кожний здає собі докладно справу з того, що зі своїми студіями має собі сам утворити відповідний варстат праці та відповідну забезпеку своєї екзистенції.

Незвичайно популярними в Америці є курси комерціялізму (бізнесові), які є навіть при університетах і які студіюють навіть студенти, що посвячуються іншим фаховим студіям.

Незвичайно високо стоїть по американських високих школах інжинірія та архитектура. Далі йдуть права, а на кінці стоїть медицина. На медицину йде мало, бо студії на ній дуже довгі, тяжкі та коштовні.

На тім ми й скінчили розмову з д-ром Кібзеєм. Він приобіцяв нам дати ще деякі інформації про економічне положення української еміґрації у Злучених Державах при нагоді слідуючої розмови.

12. червня засідання державного трибуналу.

Соймові обвинувачі в справі бувш. мін. Чеховича внесли до держ. трибуналу протест проти замкнення слідства. Вони ставлять претенсії також і щодо цього, що сл. суддя не переслав їм актів слідства в звязи із закінченням слідства. През. держ. трибуналу найв. суду Супінський визначив на 12. червня засідання трибуналу, на якім розглянуть ті зажалення.

Приготування до нових міждержавних конференцій.

Вислід праць і остаточне справоздання паризької конференції знавців у репараційних справах незабаром будуть передані усім заінтересованим урядам. Поки уряди будуть студіювати це справоздання, на сесії Ліґи Націй в Мадриді та шляхом переговорів між самими кабінетами буде приготовлюване скликання міжнародньої політичної конференції, яка матиме за завдання ратифікацію справоздання репараційних знавців. Можливо, що така політична конференція збереться вже в короткому часі. По всякій правдоподібности в цій конференції візьмуть участь міністри закордонних справ заінтересованих держав. Істнує замір скликати після цеї політичної конференції ще окрему фінансову конференцію, в якій взяли би участь міністри фінансів. Ця конференція обговорила би справу відношення та участи кожної держави в репараційному банку, який має бути заснований.

Коли політична конференція доведе до згоди між урядами в справі справоздання репараційної комісії, то це порозуміння буде зафіксоване в окремому протоколі, який затвердить справоздання репараційної комісії. Після цього цей протокол уряди подадуть своїм парляментам на затвердження.

Німецький парлямент збереться для розгляду протоколу на надзвичайну сесію в місяці серпні. На цій сесії уряд подасть ряд нових законів, які треба буде ухвалити з огляду на заведення нового репараційного режіму. Ці законопроєкти будуть відноситися до справ податкових, державного банку, німецьких залізниць та справи обтяження індустрії.

Дебати над справою охорони національних меншостей.

Комітет Ради Ліґи Націй вислухав еляборат комітету трьох в справі національних меншостей. Підчас дискусії англійський посол Ґреґем заявив, що він бере участь в нарадах лише як обсерватор і не займає ніякого становища в справі еляборату. Німецький представник, державний секретар Шуберт отверто висловився проти елярорату і заявив, що він не може бути підставою до дискусії. В тому самому напрямі висловився також престанник Канади Дандюран та представник Фінляндії міністр Прокопе. Одначе більшість рішила вести далі річеве обговорювання на основі елярорату комітету трьох.

Влом до почтового уряду в Теребовлі.

Невислідженi люди дістались до бюр теребовельської почти, витявши крати у вікнах. Були там три підручні каси, а в одній з них 14 тис. зол., почт. марки та грош. листи. Цієї каси вломники не торкнули. Розбили дві інші каси в ам. листами і забрали незначну готівку.

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ.

Боротьба биків.

Барцельона, 2. червня 1929.

Боротьба биків заповіджена на 5 годину пополудни. Я прийшов в 4-ій вже половина місць була занятих.

Місце, призначене на це ігрище — це кругла арена під голим небом, з амфітеатральними сидженнями довкола. Арена сама, де має йти боротьба, посипана піском і відділена від сиджень деревляною стіною. Сидження діляться на місця, що є в тіни, і ті є дорожчі, і на ті, що є на сонці, дешевші: **asientos de barrera** і **asientos de tendido**. До цирку належить також маленький шпиталь для ранених і каплиця, де тореадори перед змаганнями моляться і просять Матір Божу, щоб їх хоронила.

Гамір нечуваний. Цирк має 20.000 місць і вже перед 5. год. майже всі заняті. Лиш тут і там на сонці кілька вільних місць. Найвищі місця в тіни в льожах, займає місцева аристократія, серед якої відріжняються еспанські дами, прибрані в чорні мантилії, що їм звисають з плечей. В льожі президента сидить бурмистр міста — **alcalde**. Точно в 5. годині стає мертва тиша. Музика заграла веселого марша. А бурмистр устав, поздоровив публику і дав знак білою хустиною.

Головна брама отвирається і всі учасники боротьби в мальовничих строях входять на арену і представляються публиці.

Напереді іде двох лицарів, повбираних у староеспанський стрій. За ними йде піхотою герой дня, властивий борець, **matador**; далі в довгім ряді його помічники: **capeadores**, **banderierllos** і **picadores**. Всі вони вбрані в чудові мальовничі строї, ткані густо золотом і сріблом. Такий один стрій то маєток. Зпоза блискучого золота видно лише вузьку чорну смугу з шовку на штанах. На голові чорний капелюх, **montera**. Кожний має на лівім рамени червоне сукно, **capa**. Їздці на конях, пікадорес, сидять на нужденних шкапах, призначених на затрачення. Вони мають у руках довгі на 4 метри списи з вістрям на кінці. За ними всіма йде служба в одностроях, а вкінці звоз двох служачих веде пару гарних расових коней, які є призначені на те, щоби вбитого бика вивезти з арени після скінченого бою.

Весь цей похід обійшов цілу арену і затримався перед льожею президента. Всі вони поздоровили рукою до гори бурмистра, а цей знов хустиною дав знак до початку боротьби, при чім скинув до наставленого капелюха матадора ключ від загороди, де сидить бик.

Заграли труби; звуки роздирають воздух і серед загального напруження вбігає на арену бик, і стає здивований на сонці. Треба знати, що цілий день від самого рана тримали його в темноті і без їжі. Бик темної масти, не дуже великий, але дуже гарно збудований і товстий. Вмить підскакує до нього один з капеадорів з червоним сукном у руках. Бик лютий шаленим розмахом кидається на чоловіка і проколює рогами лише само сукно, бо сам капеадор відскочив на бік, так, що бик не найшовши опору в своїм розгоні, забіг геть далеко. А там вже другий наставляєся з червоним сукном. І тепер зачинається боротьба, що дратує нерви. Тих капеадорів було богато, може з вісім. Кожний з них на свій спосіб дратував вола. Часом здавалося, що вже його взяв на свої роги розлючений бик, а тимчасом він проколов лише сукно або продер порожній воздух.

Просто не можна собі здати справи з того, коли той чоловік відскакує на бік. Дух запирає в глядачах, у хвилинах небезпеки, а пронизуючий оклик здивування і полекші йде за кожним разом з грудей, коли капеадор як блискавиця відскочив на бк і урятував своє життя. Зручність і краса рухів — на які можна глядіти тільки з подивом. Одначе трапилося раз так, що капеадор утік перед биком і перескочив деревляну баріеру, за ним пігнав бик і також перескочив. Але там він уже зупинився, бо такі випадки передбачені і відповідно до цього збудована арена. Бик там за баріерою губиться і звідтам його витискають особливими дверима.

Коли бик вже трохи такою забавою змучився, виїзджають на арену пікадори. Бик кидається негайно на одного з них; їздець складається зі списою і втопляє її в хребет бика. Рана з того не глибока, бо вістря дуже коротке. При цьому бачимо найріжнородніші фіґури. Нераз бик на свої роги взяв коня під груди і підніс його враз з їздцем вгору; нераз їздець, кінь і бик зчіпилися так, що творили якби одно скомпліковане живе тіло; нераз бик встромив роги в тіло коня і потім не годен був їх витягнути. Раз пробив коневи живіт так, що той впав на місці неживий: внутреності йому вийшли і тоді закрили коня плахтою. Нераз падав кінь з їздцем на землю; однак оба знову якось вставали до нової боротьби. Кров з коня і з їздця лилася струмком. Вид поганий. Коли бик підніс коня і їздця до гори, всі закричали „браво торо". Я затикав уха, бо не міг цього слухати. При тім все те відбувається згідно з правилами. Кожний пікадор мусів тричі змірятися списом до бика і тричі його зранить.

(Докінчення буде)

Радянська Україна.

„Рапорт“ про Українську Академію Наук у Москві.

Харківський „Комуніст“ з 1. червня приносить телеграму з Москви про те, як там народній комісар освіти УСРР Скрипник і голова УАН акад. Заболотний складали перед союзним Раднаркомом звідомлення про стан Української Академії Наук. Нарком. Скрипник сказав у своїй промові, що Українська Академія Наук „тісно звязується з тими завданнями, які висуваються щодо перебудови нашого народнього господарства на соціялістичних засадах“. Президент Академії Заболотний зазначив у своїй промові, що за десять літ Академія „проробила роботу, результати якої використали господарські підприємства та установи України. Дальше розгортання робіт гальмується через те, що не має в свойому розпорядженні цілого ряду потрібних їй лябораторій та науково-дослідницьких установ“. Союзна Рада Народніх Комісарів, вислухавши звітів Скрипника і Заболотного „відзначила величезне значіння Всеукраїнської Академії Наук для культурно-національного розвитку українського народу і для всього СРСР“ в окремих резолюціях. При тій нагоді Союзний Раднарком асиґнував на потреби Української Академії 700 тисяч карбованців, з чого 200.000 платних цього року, а решта в слідуючому році. Після відомої реформи Української Академії, яку провели більшовики, допустивши вплив вулиці на справи Академії та забезпечивши собі виборчою ординацією комунофільську і русофільську перевагу на будуче в самій установі, йде київській Академії на стрічу навіть Москва.

Нова президія ВУЦВК-ту і новий уряд УСРР.

На останньому зїзді рад у Харкові вибрані до президії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету такі особи: Г. І. Петровський, як голова, Василенко як секретар, Горлинський як заступник секретаря і Косіор, Затонський, Скрипник, Сербиченко, Балицький, Порайко, Шліхтер, Любченко, Полоз, Буценко, Якир, Поляков, Акулов, Пілоцька, Смірнов, Чапенко, Василева, Бондар і Волкова як члени президії. Та сама сесія формально вибрала заздалегідь призначених Москвою членів харківського уряду в таких особах: голова ради народніх комісарів — Чубар; заступник голови раднаркому і нарком робітничо-селянської інспекції — Затонський; нарком земельних справ — Шліхтер; нарком освіти — Скрипник; голова української ради народнього господарства — Сухомлин; нарком торговлі — Вейцер; нарком внутрішніх справ — Балицький; нарком юстиції — Порайко; нарком праці — Гулий; нарком здоровля — Ефімов; нарком соціяльного обезпечення — Покорний; керманич центральної статистичної управи — Мінаєв; уповноважений наркомату воєнних справ СРСР при харківському уряді — Якир; уповноважений шляхів — Шимаковський; уповноважений комісаріяту закордонних справ СРСР при харківському уряді — Александровський. Головою бюджетової комісії ВУЦВК-ту став Порайко. До Ради Національностей Центрального Виконавчого Комітету СРСР вибрані: Косіор, Затонський, Скрипник, Любченко і Коваленко. Їх заступниками: Лазоверта і Гурач. Як бачимо, то в уряді УСРР нічого не змінилося. Тільки на місце Берзіна прийшов на становище уповноваженого закордонних справ СРСР при уряді УСРР бувший посол у Фінляндії Александровський. Берзін виїхав на дипльоматичне становище до Ангори. Львівська „Хвиля“ подала була свого часу за жидівською аґенцією телеграфічну вістку про те, що, мовляв, Якира, останнього жида в червоній армії на на відповідальному становищі усунули з посади командуючого українською військовою округою. Тимчасом показується, що це неправда. Якир далі займає становище командуючого УВО і рівночасно звязаний з тим становищем пос. уповноваженого військових справ СРСР при харківському уряді.

З політичної гумористики.

Новий доказ української ірреденти на Буковині. — „Го“ — найстрашніше революційне слово. — Югославянські журналісти в Ужгороді і знаменита привитальна промова визначного „карпатоpосса“. — Який повинен бути „герб карпатороссів“.

Букарештенський „Курентул“ дальше шукає доказів української ірреденти. За анонімними листами (поданими нами в кореспонденції з Чернівець „Без оспорних змін“) в числі з 7. ц. м. друкує він більш наявний доказ у дописі румунського пекаря із Серету. Цікавий зміст і особливо примітний рівень румунської преси. Ось що пише цей пекар, а друкує пос. Шейкару:

„Всі рутянські дроворуби, лапайдухи і волоцюги в цей день (в день приходу до влади націонал-царанистів) створили на вулиці совіти (?!), і коли переходив вулицею який румунський інтеліґент (себто румунський „культуртреґер“), всі кричали хором „го“ і кидали в нього грудами снігу. І не було кому поскаржитися, бо поліція говорила, що має наказ не мішатися. І запамятайте собі: в цьому совіті не було ані одного румуна, бо нас, румунів, у Сереті мало — неначеб ми були тут кольонією“.

А з цього „революційного“ слова „го“ ясно, що „українці на Буковині повели кримінальну діяльність, заборонену звичайними законами, які обіймають спокій і стан річей після війни“.

Вкінці „Курентул“ взиває уряд, щоби в „інтересі романізму на Буковині“ виступив з усею суворістю проти українських революціонерів я ірредентистів.

І зовсім слушно — додамо, бо слово „го“, звернене на адресу якого-небудь паршивенького румунізатора є страшніше від всяких бомб і динамітів.

Не менш гумористичним, хоч в іншому наставленні є виступ закарпатського „общероса“ Юлія Фелдешія з приводу гостювання в Ужгороді югословянських і болгарських журналістів. А саме цей син затурканого Закарпаття виголосив привитальну промову на честь 9-тьох *молодих* югословянських журналістів (мабуть студентів), в яких вихвалював „содружество“ словян. Тепер іще важкий час для закарпатських словянофілів (читай: мадяронських русофілів), але буде ліпше завтра, коли

„наша колыбельная мати, великая Росія изъ нынѣшнаго смутнаго положенія воскреснетъ, всѣхъ славянскихъ дѣтей живущихъ на востокѣ, югѣ или же западѣ притиснетъ къ сердцу своему и спасетъ отъ неприятелей славянскаго народа“.

А „словянська“ любов розгорілася у цього Фелдешія кілька літ тому, коли він був у Мюнхені. Шибав він собою по міському парку в баварській столиці, „розвлекался“ музикою і забавою, аж чує, а тут „прекрасная пѣснь“ лунає: „Волга, Волга, мать родная“. Це його так вдало за серце, що він лишив „товарищество“, побіг до „поючихъ“ і „звѣдовался“, що вони за одні! Це були болгари. Наш „карпатороссъ“ так зрадів болгарами і Волгою, що постановив випити „стаканъ пива на здоровье всѣхъ славянскихъ народовъ“. Та цим не обмежилася „словянська“ радість „карпатоpосса“.

„При сосѣднемъ столѣ сидящіе студенти слышали нашу бесѣду. Два изъ нихъ пришли къ мнѣ и представилися, добавая, что они сыны Великой Украини, на что я сказал, что я есмь сыномъ Подкарпатья. „Тогда вы украинецъ“. — сказали они. „Нѣтъ — кажу коротко — я все чувствуюсь рускимъ“. Студенты просили, чтобы я въ другій день пришелъ въ ихъ канцелярію, въ которую когда вступилъ, увидѣл великую мапу вѣсящую на стѣнѣ. Одинъ изъ студентовъ просилъ, чтобы я показалъ имъ на мапѣ, гдѣ находится эта Подкарпатская Русь. Смотрю на мапу и нахожу города Ужгородъ, Кошицы, Пряшевъ въ кругѣ же надпись: „Великая Вкраина“. Звѣдую: Что это означаетъ? Гдѣ эта Великая Украина, ибо я о ней не знаю“. Звѣдують мене, що якій гербъ имѣетъ Подкарпатская Русь. Кажу, что щитъ а въ немъ недвѣдь. Тогда звѣдуючій сказалъ, что: „достанете вола“, а другій добавилъ: „не одного, а два вола“. Эти слова студентовъ настолько тронули мене, что я безъ прощанія залишилъ канцеларію. Любимые братья Славяне! Эти глусныя слова студентовъ были доказательствомъ того, что не есть согласія между всѣм славянскимъ народомъ и это положеніе засмутило сердце мое. И для того очень радуюся, что вижу Васъ сыновъ славянского народа здѣсь совокупно въ согласія и поднимаю стаканъ на здоровье всего славянскаго народа“.

Думаємо, що югословянські журналісти, якщо це були справжні журналісти, вислухавши знаменитої промови Фелдешія, мусіли подумати собі, що до „гербу“ Фелдешіїв й інших „карпатоpосів“ не підходить ні медвідь, ні віл, тільки *осел*.

Дивогляди.

Іспит професорів перед учителями.

На політехниці в Ленінграді переведено „кваліфікаційні вибори“ професорів при участи активних студентських орґанізацій. На внески студентства більшість професорів звільнена зі свого становища. Більшість внесків мала два головні мотиви — професори не йдуть з поступом науки або політично є підозрілі.

ЙОС. ЗАСТИРЕЦЬ.

Помилка.

Він просто ввійшов до пекарні, де варили обід.

Усі його там знали, але на його запит: „Ну“, котре мало приказову форму, нічого йому не відповіли. Тоді він хвилинку постояв, відтак нагло обернувся і поволікся крізь сіни і головні вхідні двері в городець. Відчинив фірточку, обігнав ногою поза себе курчатка і пантарки, які хотіли за ним вбігти також на городець, защіпив дверцята, обійшов півколесом довкола гарну хату і станув перед широкими сходами, якими сходилося другими дверми з вітальні верандою в садок приходства.

Постоявши хвильку глянув на кущі рожі і сливи, які росли перед степенями і тоді якби на військову команду зігнувся, щоби другим рухом розвернутися широко на степенях. Руки розтягнув від себе. Коло лівої ноги і руки положив два нові віники зроблені з гиляччя берізки, які приніс під пахою. Шапки не мав на голові, тільки велике довге волосся вкривало його голову. Воно збилося в ковтун. Давно не було чесане, як і його чорна борода. Та борода закривала брудну сорочку вишиту з грубого сільського конопляного полотна. Вбрання мав сіракувате, грубе, в роді плаща. Штани були широкі, дбайливо полатані ріжними чорними і білими нитками. Ноги були босі.

Я, гість недужого пароха, сидів саме тоді після Служби Божої при снїданні і крізь отворені двері приглядався тому незвичайному чоловікові. Коли він звернув головою в напрямі дверей, тоді побачив я його лице. Воно було зморщене, очі чорні, пронизували мене своїм зором, повні задуми і поваги. Ціле лице виявилося мені інтеліґентним, а притім якби знайоме. Коли він сидів чи скажім вірніше лежав на цих сходах, нагадався мені славний образ „Диспути“, де мало не посередині розложився на сходах грецький мудрець Діоґен. Мене скортіло його поспитати: „Що поробляєте, чоловіче?“ Я вийшов з кімнати до нього. „Те, що другі і що недругі — відрізав він мені коротко, а потім якби надумавшися, додав: „роблю як і другі віники, рахую, чи 8 разів 7 є 57 і ходжу трикутником, щоби переконатися, котрий кут є менший: чи гострий, чи протилежний розвертому“.

„Звідки ви родом, і де проживаєте?“ — поспитав я. А він на це:

„В кухні не дали мені їсти, бють мясо, ще не готовий обід. Купіть віник. Він всім потрібний! Всі замітають, достойники до себе, порядні люди від себе. Дайте за віник сім, чотири, девять, і ще два гроші. Там є шість разів по 8 прутів. Ну!?“ Мені стало жаль нещасного мудрця. Я сягнув до кишені, а що не мав 22 сотиків, то дав йому двацять сотиківку і одного пятака. „Віддам — відповів він — колись другим разом“. Кажучи це, вручив мені нерадо віник. Сидів далі доти, доки не вийшов парох і не купив другого віника. Парох дав йому ще пів бохонця хліба та велів піти до пекарні по страву. Він узяв хліб і не кажучи нічого пішов навпростець перелізши через пліт. „Пішов у напрямі до ліса“ — сказав господар дому.

„От, нещасний чоловік — почав мені оповідати о. парох. Він сам середньозаможних родичів. Був в III. кл. гімназійній у Львові Тоді відумер батько саме як нині це було, в Зелені Свята. Бідна мати, вдова, нездужала, бо перепрацювалася в часі довгої недуги мужа та ціле щастя бачила тепер в одинокім своїм сині Дмитрі Кухареві, бо так той нещасний зветься... Син був добрий, пильний і люблений. Він звичайно приходив, а рідше приїздив що суботи зі Львова, а часом і в тижні, помагати бідній матері в господарстві, бо бачив, що мати на добре розхворілася. Обіцяв більше помагати в часі ферій. Та не так склалося. Хлопець, що тільки мав журби і праці, отримав поправку з математики, а після ферій, здаючи цей іспит, помилився в дурниці, сказав, що 8 разів 7 є 57 та забув сказати про якийсь кут усе потрібне. Дмитро „перепав“. Суворий професор не взяв на увагу його обставини життя. Син повернув заплаканий і оповів своє нещастя, своїй хворій мамі. Вона недужа схвилювалася а ввечір і померла. Син ридав по матері, ночами пересиджував на її гробі, а потім почав валятися. Землю і хату роздав бідним своякам, річи з хати чужим, а сам вештається до нині, робить віники, живе по лісах, не маючи ні хати, ні кутика. Про себе нікому нічого не скаже, а запитаний, звертає увагу на що інше. Те, що Вам оповідаю, довідався я від учителя з сусіднього села, його шкільного товариша, який оповідав, що Дмитро при поправчім іспиті, коли йому оголосили, що має двійку, впав на землю, кидався по підлозі, млів і товариші винесли його напів живого з кляси... Не знати, хто помилився тоді, він чи його вчитель?“ — закінчив парох своє оповідання.

Мене це оповідання схвилювало. Не раз не два не спав я, а серед півночі ставав передімною образ Дмитра Кухара математика і його долі. Та головиk ріжне переживала. Деякі події як теж

Наукове життя на еміграції.

ШЕСТИЙ РІК ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНО-ФІЛЬОЛЬОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА В ПРАЗІ.

(31. V. 1928—30. V. 1929.)

У вівторок, дня 4-го червня 1929 року, відбулися річні загальні збори Українського Історично-фільольогічного Товариства в Празі. З секретарського звіту, який подано на цьому засіданні зборам до відома, довідуємося, що минулий 1928-29 рік був шестим роком діяльности цього Товариства. Засноване воно 30. травня 1923 року пятьма особами, що стали його першими членами-фундаторами. Товариство за перших пять літ істнування збільшило свій склад до 46 членів (з них було 39 дійсних і 7 членів-співробітників). Протягом минулого року в складі членів Товариства відбувся такий рух: 6. листопада 1928 року члена-співробітника С. П. Наріжного іменовано дійсним членом, 29. січня 1929 року принято в дійсні члени проф. Українського Університету в Празі д-ра Б. Матюшенка, а 5. лютого цьогож року принято у члени співробітники д-ра Б. Гомзина. Таким чином на 30. травня 1929 року в складі Товариства було всього 48 членів — з них 41 дійсних і 7 членів-співробітників.

Дійсні члени: проф. Д. В. Антонович, проф. д-р Аґ. Артимович, проф. В. О. Біднов, проф. Л. Г. Білецький, П. О. Богацький, доц. О. А. Бочковський, проф. акад. д-р Ст. Дністрянський, проф. Д. І. Дорошенко, доц. д-р М. Залозецький, проф. д-р Ол. Колесса, проф. Р. М. Лащенко, д-р М. П. Левицький, В. К. Липинський, проф. д-р М. Лозинський, проф. К. В. Лоський, проф. О. Г. Лотоцький, проф. д-р Б. Матюшенко, проф. д-р Ів. Мірчук, д-р С. П. Наріжний, Г. В. Омельченко, д-р Я. Пастернак, д-р Пачовський, доц. д-р Є. Перфецький, В. К. Прокопович, доц. В. В. Садовський, проф. Ст. О. Сірополко, проф. др В. І. Сімович, доц. д-р В. Ю. Січинський, пр. М. А. Славінський, доц. Ф. П. Слюсаренко, проф. д-р Р. С. Смаль-Стоцький, проф. акад. д-р С. О. Смаль-Стоцький, проф. д-р В. П. Тимошенко, доц. д-р П. В. Феденко, проф. Д. І Чижевський, д-р Л. Є. Чикаленко, проф. С. П. Шелухин, проф. О. Я. Шульгин, проф. В. М. Щербаківський, проф. Ф. А. Щербина, і проф. А. І. Яковлів.

Члени-співробітники: проф. д-р П. Є. Андрієвський, д-р Б. Гомзин, д-р Еп. Камінський, Л. А. Лукасевич, д-р В. Риба (чех), проф. С. П. Тимошенко, д-р С. Федорів.

На чолі Товариства в минулому році стояла Президія попереднього вибору, яка на річному засіданні 5. червня 1928 року без перевиборів одноголосно була уповноважнена продовжувати свою працю й у наступному році. До неї належать дійсні члени — проф. Д. В. Антонович (голова), проф. д-р Ол. Колесса (заступник голови) і проф. В. О. Біднов (секретар). Через відїзд проф. В. О Біднова в січні місяці 1929 року до Варшави секретарські функції від кінця січня до цього часу виконували дійсні члени — проф. В. М. Щербаківський і д-р С. П. Наріжний.

Другим постійним органом Товариства є Ревізійна Комісія, вибрана загальними зборами 31. травня 1927 року в складі дійсних членів — проф. К. В. Лоського та проф. А. І. Яковліва.

Діяльність Товариства й у минулому році, як і в роках попередніх, виявилася головно в улаштовуванні прилюдних засідань, на яких члени його виголошували свої наукові доповіди й потім піддавали їх під обговорення присутніх. Засідання Товариства, згідно з установленою уже традицією відбувалися протягом академічного року що вівтірка, крім тих вівтірків, що припадали на академічні ферії й свята; засідання призначувано завжди на 3.30 год. по обіді в Каролінеум (авдит. IV.) — лише три засідання у лютому-березні 1929 року, коли авдиторії чеського університету наслідком сильних морозів були зачинені, відбулися в помешканні Українського Університету на Штепанській вулиці.

Всього протягом шестого року свого істнування Товариство відбуло 27 прилюдних наукових засідань. Для засідань адміністративних або якихось закритих нарад членів Товариства у минулому році не було потреби. В порівнянні з минулими роками, кількість засідань у 1928-29 році представляється нормально. На кожний з перших пяти років діяльности Товариства припадає пересічно 26 засідань.

Деякі з відбутих засідань були присвячені памяти наших діячів і видатніших культурних явищ. Такими були засідання: 26. червня 1928 року, присвячене 10-ій річниці трагічної смерти Ів. М. Стешенка; 6-го листопада 1928 року присвячене 10-ій річниці заснування українських університетів у Полтаві та Камянці Подільському; 23-го квітня 1928 року з нагоди 25-х роковин з дня смерти М. П. Старицького. В минулому році Товариство зазначило також спеціяльним засіданням, як то стало вже традицією, Шевченківські роковини. Ці засідання з відповідними докладами, присвяченими Шевченкові, відбулися 12- та 19-го березня 1929 року. Крім того, засідання 12-го січня 1929 року було присвячене секретареві Товариства, проф. В. О. Біднову, як прощальне, у звязку з його відїздом з Праги.

На засіданнях Товариства у звітовому році дали виклади 17 дійсних членів. Кожний з них дав від 1-го до 5-ти викладів. Всього протягом 1928-29 року на 27 засіданнях Товариства прочитано 41 докладів і 1 річне справоздання про діяльність Товариства за передостанній рік. З докладами в минулому році виступали слідуючі д. члени: проф. Д. В. Антонович — 3; проф. В. О. Біднов — 3; проф. Л. Т. Білецький — 5; О. Г. Лотоцький — 1; проф. д-р Б. Б Матюшенко — 1; д-р С. П. Наріжний — 2; проф. Ст. О. Сірополко — 1; проф. д-р В. І Сімович — 3; доц. д-р В. Ю. Січинський — 1; проф. М. А. Славінський — 1; проф. акад. д-р С. О. Смаль-Стоцький — 1; доц. д-р П. В. Феденко — 2; проф. Д. І. Чижевський — 4; проф. С. П. Шелухин — 4; проф. О. Я. Шульгин — 1; проф. В. Н. Щербаківський — 4; і проф. А. І. Яковлів — 4.

загублений: згодом чоловік погодиться зі згубою.

Цього року серед гострої зими судилося нам відвідати свояка на селі. Вертаючи вечором саньми, візник збився з дороги в лісі, бо їдучи коротшою дорогою, щоби не спізнити мене до поїзду, віхав на якусь галяву при дорозі. Ніч була, як кажуть, така ясна, що голку можна би на землі віднайти, якби не той великий сніг.

Ми завважали з візником якусь велику купу ріща, звідки добувався дим. Полумя не було видко. Зверху лежало щось прикрите, якби веретою або опанчею. „То мабуть цигани" — сказав візник. Мені щось шибнуло в голову. „Станьте, Михайле, — закликав я до візника. Подивімся, хто там гріється при вогні серед ліса".

Ми привязали коні до деревини і підійшли до ріща. „Чого ви станули — відізвався голос якогось встаючого з ріща чоловіка — возьміться на ліво там дорога. Тут я грівся. Ночую". А за хвилину почувши мій голос підійшов до мене, сягнув у кишеню, виняв щось маленьке, якби цукорок завинений в папірець і тицьнув мені в руку кажучи: „Нате"! Мені належалося за візник „сім, чотири, девять і два, а не пять. Решта".

Відтак кинувся на димляче ріще, яке гріло нещасного відлюдка.

Бачив я, що не можна Дмитрові Кухареві переривати спокою.

Та тоді я набрав переконання, що він добрий математик.

І нераз, коли наближується кінець шкільного року або приходить пора шкільних іспитів, його образ мимохіть виринає непоборимо, немов докір совісти.

Болгарсько-італійське братання.

Минулої суботи прибула до болгарського порту Варни італійська ескадра з 36 водних літаків, яку болгари стрінули дуже урочисто. Місто Варна уладило бенкет, на якому представник болгарського уряду міністер комунікації Мадяров повитав гостей. Вому відповідав заступник державного секретаря Бальбо, якого промова вказує, що ці відвідини мають виразний політичний характер і мають за завдання затіснити приязнь Італії з Болгарією.

Бальбо між іншим сказав: „Ми приходимо до народу, якого границі ґеографічно далекі від нас, але в дійсности дуже близькі. Ви кажете, що ви переможені, а ми побідники. Одначе ми теж переможені. Тяжко вірити в мирові конференції, коли під столами лежать заховані рушниці і коли учасники конференції потайки збродться. Наші обопільні інтереси все більше зближуються. Болгарія не має жадної причини впадати в розпуку, бо кожний нарід, який може жити, працювати й творити, мусить мати добру будуччину. Ми мусимо вірити в нашу будуччину, бо теперішній стан не буде вічно тревати.

Бальбо вислав до болгарського короля та до премієр-міністра Ляпчева сердечні телеграми. Болгарська преса, очевидно з наказу згори, не дає ніяких коментарів до цеї візити. На другий день ескадра вилетіла до Одеси.

Ексцеси у Варшаві.

Дня 10. червня веч. прийшло до заворушень академиків у Варшаві на вулицях, що ведуть до жид. дільниці. До синагоги поліція демонстрантів не пустила. В 11. год. корпоранти вибили шиби в редакції сан. „Курера Пор." при вул. Маршалківській. В год. 11.20 поліція обсадила редакції всіх санац. і жид. часописів, щоби охоронити їх перед нападами.

Отворення сесії Ліґи Націй.

Дня 10. червня почалася 35. сесія Ради Ліґи Націй. Справу мадярських оптантів відложили, вписали на ден. порядок справу ліквідації майна нім. меншости в Польщі. На порядку засідання з 11. червня крім справи нац. меншостей є около 10 зажалень із Гор. Шлеська.

Політика англійського уряду.

Міністр закорд. справ Гендерсон в інтервю з представником „Дейли Геренд-у", сказав м. і., що він і Мекдональд признають взаємини з Ліґою одною з найважніших справ нового уряду. Справи наші трактуватимемо не з точки погляду нац. стратеґії, лише на платформі нац. співпраці і то не лише з державами, що належать до Ліґи Націй, але й з державами, що до неї не належать, отже зі Зл. Державами та СРСР. Політика Лейбур Парті до СРСР відома. Уряд старатиметься виконати цю програму, навяже з ним дипл. і економ. взаємини на основах конечних для вдержання заг. мира й ек. оглядів. Щодо нім. відшкодувань, уряд повинен запізнатися добре зі звітами знавців і пізнати щодо цього гадки заінтересованих. Щойно тоді уряд може рішитися на якийсь крок. Щодо Надренії уряд старатиметься якнайскорше евакувати її з брит. військ.

Мекдональд поїде до Америки.

Мекдональд нараджувався з мін. закорд. справ Гендерсоном у справі свого евент. виїзду до Зл. Держав. Оба держ. мужі постановили, що треба старатися навязати особистий контакт із президентом Зл. Держав Гувером і прем. Мекдональдом.

Престольна промова анґ. короля.

11. червня анґл. на кабінетній раді Мекдональд поінформує міністрів про напрямні престольної промови анґл. короля. Промова займеться справою роззброєння, безробіття і заг. екон. положення в Анґлії. М. і. промова запровість внесення проекту закону, що передбачує зменшення часу праці в анґл. копальнях.

Ексцеси новобранців.

В Заліщиках прийшло до кровавих заворушень, спричинених кількадесятьма новобранцями, які, мабуть пяні, плюндрували крамниці. Поліція візвала до помочі військ. відділ КОП. Був один новобранець убитий, 16-х арештували.

Випустили ще двох арешт. студентів.

Дня 10. червня випустили на волю дальших двох академиків, арештованих за участь у львівських протижидівських ексцесах, а саме Дуткевича та Карпінського. Їх віддали були до розпорядження одиничного судді, який до хвилі розправи постановив випустити їх на волю.

НОВИНКИ

— **На будову памятника** на могилі композитора о. Мих. Вербицького склали перші жертви: 1) Інж. Єрмолаєв Микола, Варшава 5 зол., 2) Добровольський Чеслав, Луцьк 5 зол., 3) Т-во „Боян", Борислав 50 зол., 4) Кусьо Михайло (зі збірки) 5.70 зол., 5) Савка Петро, Львів 10 зол., 6) Савка Юліян, Львів 10 зол., 7) Мурська Антонія, Львів 3 ам. дол., 8) Денис Г Іванна Петрів, Львів 2 ам. дол. Всім жертводавцям щиру подяку складає Виділ Т-ва „Бандурист". Дальші жертви просимо слати на адресу: Краєве Т-во Кредитове, Львів, Домініканська ч. 11. Число книжечки вкл. 2.050, на фонд будови памятника о. Мих. Вербицького.

— **Особисті вісти.** Дня 8. червня ц. р. відбулася промоція на доктора фільософії п. Ірини Зарицької, дочки львівського адвоката д-ра Івана Зарицького.

— **Міжнародній Жіночий Конґрес.** Від 15. до 22. ц. м. радитиме в Берліні Міжнародній Жіночий Конґрес, скликаний „Міжнароднім Союзом для громадянських прав жінки". Вже здавна підготовляється до цього Конґресу жіноцтво всіх частин світа, а міжнародне бюро Союзу робить усі заходи, щоби Конґрес випав величаво. Цей Конґрес буде рівночасно 25-літним ювилеєм Міжн. Союзу, який був оснований 1904 р. в Берліні, як перше міжнародне обєднання, що своїм завданням поставило боротьбу за громадянську рівноправність жінки. Незвичайно багата й інтересна програмка Конґресу складена є під гаслом: побідний похід фемінізму на протязі 25 літ. На Конґрес виїдуть на днях і у

країнська делегація в складі пань:пос. Мілени Рудницької, Олени Шепарович і Ірени Макух-Павликовської.

— **Конкурс на два віна.** Союз ремісничих цехів у Львові подає до відома, що львівський магістрат оголосив конкурс на два віна по 350 зол. для бідних дівчат, сиріт по ремісниках, з фонду К. і А. Бочковських. Хто хоче його дістати, мусить вносити прохання не далі як до 20. червня і додати метрику, яка стверджує, що кандидатка не має більше як 20 літ, метрику смерти родичів або батька, посвідку бідноти, моральности і доказ, що батько був ремісником.

— **Концерт Михайла Островерхи і Дарії Герасимович.** Довідуємося, що Михайло Островерха, лірочний тенор і Дарія Герасимович, піяністка уладжують концерт в Станиславові в середу, дня 12., а в Коломиї в суботу, дня 15. червня ц. р.

— **Українське Історично-фільольоґічне Т-во** в Празі повідомляє про два нові відчити своїх дійсних членів 6-го ц. м. В. І. Сімовича „Про деякі замерлі наростки для творення хресних чоловічих імен" і Д. В. Антовича „Три малярські учні Аргунова".

— **Українїка.** Загребський „Обзор", ч. 142. з дня 29. травня, приніс фейлетон: „Дещо про схожість хорватських і українських пісень". Автор фейлетону Стіпан Банович.

— **Бандитизм на селі.** У Глинянах (Перемишляни) застрілив хтось у ночі через вікно господаря В. Кузьму. — У Соколівці (Золочівщина) вдерлися злодії до стайні господаря Ричиваського, а зустрівшись там з його сином, убили його, а батька ранили. — В ночі з 6. на 7. ц. м. злодії вломилися до кооперативної домівки в Борині і обікрали її на 500 зол. Одночасно дістались також до читальні, де розбили замок у шафі, але не найшли там нічого, крім книжок. Підозріння паде на місцевих бойків. — На дорозі громади Стільсько, жидачівського повіту, трьох селян Смельник, Кузій і Мельниченко забили в помсти господаря Д. Ярему, з яким мали давні порахунки. — У Станиславчику біля Бродів найшли вбитого гаєвого І. Айфера.

— **Боротьба биків.** Одночасно, коли приходить лист від п. Посацького з Барцельони з його фейлетоном, читаємо в телеграмах чужинної преси: „Мадрит. Більшість членів делеґацій, що приїхали на сесію Ради Ліги Націй була присутна на боротьбі биків". Дипльомати видко приготовляються до дискусії про взаємини націй і гартують свої нерви.

— **Антисемітизм.** Один польський поет жидівського походження запрошений на зїзд письменників у Познані, заки ввійшов до призначеної йому кімнати, мав приємність прочитати на її дверях листок звернений проти жидів. Кажуть, що Тувім, один із найталановитших сучасних польських поетів,також жид, рішив з цієї причини не взяти участи в зїзді, що вибрав собі до нарад не дуже добре місто.

— **Передпотопна памятка.** Член російської Академії, А. А. Дорисяк, найшов на ріці Джіланчік в Актюбинській губернії повний кістяк мастодонта. Перший кістяк був найдений на просторах б. російської імперії в 1868 р. в околиці Миколаєва. Тепер це друга знахідка. Передпотопний звір має велитенські розміри, сама нижня челюсть завдовжки півтора метра. Кістяк після його спрепарування членами Академії Наук перейде до зоольоґічного музею.

— **Ріжні вістки.** Військовий литовський суд у Шавлях засудив 22 учасників змови в Тавросах на досмертну вязницю. — Міністерство вн. справ Югославії затвердило першу жінку в поліційній службі д-ра Марію Іліч, що працює в префектурі поліції у Біліґороді. — У Будапешті арештували портретиста Ердeлі, що в своїй робітні мав фабрику фальшивих банкнотів. — У Болгарії почався страйк робітників у тютюнових фабриках. — Гра за шахове мистецтво світа між Альохіном і Боголюбовом має початись 5. або 10. вересня в Вісбадені. — Підчас канализаційних робіт в Яссах найшли на подвір'ї костела Голія підземельний потайник, що веде від твердині до княжої палати, імовірно вибудований у 1617 р. князем М. Раковичем. — Цими днями анґлійський король скінчив 64 літ. — У Берліні демонстрували перший раз власний телевізіоапарат, що зможе передавати одночасно слова, образи та музику. — У Берліні арештували подружу пару Тавзенд, що в колах Людендорфа і багатих промисловців видурювала гроші на новий спосіб, як робити золото з ріжних нечистих металів. — З Ріо де Жанейро повідомляють, що в одному з північних стейтів Бразилії найшли один із найбільших діамантів світа. — Сарана в Туркестані знищила великі простори дозріваючих бавовняних піль.

З театру.

„Сила Призначення". Вердія.

Незвичайно плідний і талановитий італійський композитор мав одну велику хибу: творив свою оперу на канві нераз дуже слабого лібретта. Тому деякі його опери вдержалися тільки завдяки ґеніяльній музиці, а богато з них зійшло зі сцени завдяки слабому лібреттові. До цих останніх належить і опера „Сила Призначення", яка своїм лібреттом відстрашила всіх режісерів світа і після кількох невдалих вистав зійшла на довго зі сцени. Не помогло велике імя композитора, опера була несценічна і не могла вдержатися, хоч її музичні вальори були не менші, як „Трубадура", „Ріґолетта" чи „Маскового Балю". Щойно недавно пригадав собі німецький літерат Верфель забуту оперу і взявся за її відновлення. Він основно переробив лібретто, хоч... таки мусів оставити аж 8 відслон.

Після тієї перерібки „Сила Призначення" почала свій тріюмфальний похід по Европі. Всеж таки тріюмфи опери можна в цілости приписати тільки прекрасній музиці, бо лібретто остало й на далі нудне та заплутане.

Львівський великий театр виставив „Силу Призначення" старанно і дбайливо так під оглядом музичним, як і сценічним. За музичну сторону подбав совісний диріґент п. Лерер, за сценічну — режисер п. Тарнавський. Обсада роль була зовсім добра. В першій мірі це відноситься до п. Плятівни, яка захоплювала своїм справді великим і гнучким голосом та бездоганною грою. Тенор Бедлевіч був цього вечора надзвичайно добре голосово настроєний, а гра його була без закиду. Барітон Бендер в ролі ігумена показався з найліпшої сторони так під оглядом співу як і сценічної гри.

З представників інших партій на перший плян вибилася п. Оконська. Її симпатичний голос з успіхом поборов кольоратурні труднощі пісоньки „Ра та плян", що обкилося в рясних оплесках публики. Рівнож заслугують на признання панове: Циґанік, Келярський і Ловчинський, які і зі своїх невеликих роль створили марканті, заокруглені цілости.

До повного успіху премієри не причинився страшенний протяг на салі і вічні розмови немузикальних „мельоманів". Кр.

Зі спортового життя.

Україна — Чорні І Б. 3 : 2 (3 : 0).

Цими змаганнями закінчила „Україна" першу половину розгривок за мистецтво А кляси, здобуваючи на можливих 10 всього 3 пункти. Вислід менше ніж скромний і тому „Україна" не сміє програти в другій половині ні одних змагань, коли не хоче бути одним з кандидатів до Б кляси. Правда, що в першій половині „Україні" приходилося грати на провінції, нераз в обставинах, де виграна була неможлива, одначе грачі „України", які фізично і технічно представляються може найкраще в цілої А кляси, повинні приноровитись до способу гри противника, бо в змаганнях за мистецтво нема сентиментів і переможцем виходить той, хто є безоглядний для противника і видержує темпо до кінця.

Хоча сонце немилосерно пражило, темпо гри на цьому майже не потерпіло й обі сторони витворювали весь час дуже грізні ситуації під воротами противника. „Україна" грала весь час в десятку, тому, що Труш зараз в перших мінутах гри надрушив собі стегно й участи в грі майже не брав. Решта грачів грала амбітно, а героєм дня був Кобзяр, який стрілив два ґолі (третього Лисяк з вільного). Петрів виказав богато запалу і високу техніку, одначе за довго придержує мяч. Сич на лівому крилі списувався цілком добре і на тій позиції здається вже „устабілізується". Лисяк, рішучо може дати більше зі себе, а в ніякім разі не сміє самовільно зміняти позиції, бо це витворює хаос на грищу а наслідком цього падуть непотрібні ґолі. Поміч і оборона вповні вивязались зі свого завдання. Воротар Новицький, який у силі оборонити дуже небезпечні стріли, через непорозуміння з обороною, з якою ще не зіграний, мусів пропустити два ґолі, за які не винен.

Дружина „Чорних" як видно — має в своїх рядах інтелігентних грачів, тому гра з обох сторін велася цілий час „фер", суддя п. Меллер не мав великого клопоту в проводі змагань і вдоволив обі сторони. Публики около 600 осіб.

Лугове свято у Львові.

В неділю, 16. червня 1929 р. на площі „Сокола-Батька" відбудеться Лугове свято. Початок у годині 3-тій по полудні. У святі бере участь богато Лугових Товариств.

В обороні правди.

(Відповідь на листа п. Модеста Левицького в ч. 112. „Діла" *).

Вважаю за громадський обовязок доповнити свій допис у ч. 105 „Діла" під титулом „Рідна Хата" і її творці" слідуючим:

Пан М. Левицький у свойому листі каже: що дописи з Волині „освітлюють тутешнє життя часом тенденційно й не зовсім правдиво"; що він не тільки до основоположників, але навіть до числа членів цього клюбу („Рідна Хата") не належить; що не має змоги й охоти на кожний наклеп писати спростовання; що майбутній історик підпише свою оцінку чесно своїм власним іменем, а не псевдонімом; що „старенький письменник розуміє свої громадські обовязки й робить так, як йому наказує совість" і т. д.

В обороні правди і тільки в імя отої многострадальної волинської правди, запитую п. М. Левицького:

Чи мав п. Левицький розмови з п. Волошиновським про „співжиття" й „співпрацю", що на волинській мові називається „осідлати земляків"? — Так. Чи ввійшов до реґіональної ради? Ввійшов. Чи був на основательних зборах „Рідної Хати" в помешканні „Української Ниви"? — Був. Чи вибрали там його заступником голови? — Вибрали. Чи відмовлявся він від цеї чести, очевидно, вважаючи, що там йому не місце? Відмовлявся. Чи одначе був на відкритті „Рідної Хата"? — Був. Чи витав її промовою разом з пп. Волошиновським, Сеґейдою й іншими? Витав. Чи відомо йому, що таке ця „Нива", в якій орґанізовувалася „Рідна Хата"? Не може не бути відомо. Чи знає, що ця „Нива" обливає помиями всіх тих українців, що користаються довірям народних мас і горбом своїм та надлюдськими зусиллями творять вогнища рідної культури й господарського добробуту? Не може не знати. Чи знає, що ця сама група, яка створила „Рідну Хату" з відомою політичною метою, про що отверто писали „Поссгльонд Волиньскі" і „Глос Правди", творить також і кооперативний банк, хоча вже є тут „Україбанк", який розвивається дуже добре? Очевидно, знає.

Так про щож тут говорити? Чи має значіння те, чи п. Левицький заплатив членську вкладку чи ні, чи має посвідку чи не має?

„Я до тої ґрупи не належав і не належу", а тому и й не міг стати на чолі її, пише п. Левицький.

Це відцурування є найкращою характеристикою цеї групи й „Рідної Хати". Очевидно, слід їх цуратися українцеві. Але Луцьк бачить п. Левицького ввесь час у цій групі — чи то в „Ниві", чи то в „Рідній Хаті", чи то в реґіональній раді, чи то в наказній раді Братства. Як це розуміти? Ця ґрупа статута не має й, очевидно, своїх членів не реєструє. Але ходить тут не за папірець, а за ідеольоґію. Хто її не поділяє, той в цій ґрупі участи не бере. На чолове місце п. Левицького не вибирали, бо взагалі нікого не вибирали. Але поважаного письменника скрізь висувають на одно з перших місць, як штандарову фіґуру. Може п. Левицький по своїй скромности цього й не хоче бачити, але всі довкола бачуть це дуже добре. Бачать не тільки інтеліґенти, але й селянство. В цьому п. Левицький міг переконатися на загальних зборах „Україибанку", коли голосувалося його кандидатуру на члена ревізійної комісії.

А що до Братства, то хто вибирав п. Левицького на члена ради? Всупереч усім демократичним засадам, його призначив воєвідський уряд. А таких членів рад називають наказними. Отже, витаючи „Рідну Хату", витав він її не від Братства, а від тих, хто його призначив. Найхарактеристичним місцем комунікату наказної брацької ради є те, яке було подане в допису, тому воно й подане. Рештаж комунікату про розмосковлення Братства — це просто „література", бо Братство вже було розмосковлене, доки митрополит після заколоту в ньому не ввів членів-росіян.

Допис мій ледви чи хто назвав би історією, а тим більше, що на вступі зазначено, що це лише матеріял до історії Волині, який, без сумніву, майбутній історик піддасть критиці й по справедливости оцінить.

Щож до трактування псевдоніму, як антитези чесного підпису власним іменем, то дивно це чути з уст письменника п. М. Левицького, який сам уживав псевдоніму (читачі, очевидно, знають цей псевдонім). Нашож уживати таких літературних засобів спростовання, як „наклеп", „тенденційно", „неправдиво", „не-

*) Від Редакції: Цю відповідь дістали ми зараз же по появі листа п. М. Левицького, але не могли її помістити з технічних причин.

чесно" і т. д., коли факти говорять протилежне? Нарешті, коли п. Левицький так само зае? Нарешті, коли п. Левицький так само закваліфікує й своє уживання псевдоніму, я підсверджу все написане власним підписом.

Шануючи п. Левицького, як відомого письменника, не осмілююсь говорити про те, що „йому наказує совість". Інша річ „громадський обовязок", який „старенький письменник розуміє". Признаюся, що ті волиняки, які йдуть з народом і працюють для народу, розуміють громадський обовязок трохи інакше, а власне так, як ті селяни, які на просвітянських зборах постановили не тільки з „Нивами" і з цею ґрупою нічого спільного не мати, але ще цеї „Ниви" не передплачувати, а коли присилатимуть її даром, викидати.

Можна не тільки 15, але й більше років жити на Волині й бути еміґрантом, коли бути лише в якомусь ізольованому гуртку і йти проти народу. Ні наддніпрянців, ні буковинців, ні українців з інших земель ніхто з волиняків не називає еміґрантами, бо всі вони живуть на українській землі. Еміґрантами ми називаємо лише тих, хто гуртується в специфічних гуртках, поводиться, як чужий, не йде з народом, приймає мандати не від народу, закладає свої окремі орґанізації контра народнім орґанізаціям, обливає помиями тих волиняків, що віддають усі сили на працю для народу. Ці тут чужі, еміґранти...

Запевняю, що як письменника, п. Левицького дуже шаную, і прикро мені це говорити йому, але йому як політичному чинникові, добровільно чи насильно затягненому до тої ґрупи, якої він сам відцурується, сказати правду вважаю за громадський обовязок кожного українця. Можна когось поважати, як письменника, але можна осуджувати його, як політика. Так є з Винниченком, так є й з п. М. Левицьким.

А що й „Нива", й „Рідна Хата", й наказна рада Братства, й контр-банк і вся ця ґрупа, до якої належить п. Левицький, є частиною одної політики, спрямованої до осідлання волиняків, це всі бачуть.

Про щож тут ще говорити?

Волиняк.

Нові книжки й журнали.

З передвоєнних документів до історії нашої церкви. 1. Відповідь для краківської анкети з р. 1912 о польсько-українських відносинах, списана проф. о. Александром Стефановичем. 2. Представлене Львівської Ставропиґії з р. 1908 в справі греко-католицької Церкви в Америці. Львів 1929. Накладом о. Александра Стефановича. Стор. 50. Формат 8°.

Д-р Степан Баран: **„Трийцятьліття Українського Банку Кооперативного в Тернополі"** (1899—1929). Тернопіль 1929. Стор. 56. Форм. 8°.

Бюлетень № 4—5. Державного Видавництва України. За квітень-травень 1929 р. Харків. Стор. 72. Форм. великої вісімки.

„Zeitschrift für slavische Philologie" herausgegeben von d-r Max Vasmer, ord. Professor an der Universität Berlin. Separatabdruck aus Band V. Heft 1—2. J. Mircuk: H. I. Skovoroda, ein ukrainischer Philosoph des XVIII. Jahrhunderts. Markert et Petlers Verlag, Leipzig. Від стор. 35—62 передрук.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.